

Z RUMUNSKÉHO TISKU V PRVNÍM POLOLETÍ ROKU 2015

- Počátkem dubna 2015 Rumunsko vyhostilo sedm cizinců blízkých Islámskému státu (IS) a teroristické síti Al-Káida kvůli islamistické propagandě a náboru jeho stoupců. Bukurešťský soud nejprve v úterý 31. března označil za nežádoucí skupinu šesti osob, z nichž pěti zakázal vstup do země během následujících sedmi let a jedné po dobu tří let. Ve čtvrtek pak stejný zákaz, avšak na dobu deseti let, postihl nejmenovaného tuniského studenta. Členové příslušné skupiny „vznávající radikální ideologie teroristických organizací Islámský stát a Al-Káida“ šířili podle sdělení Rumunské zpravodajské služby SRI extremistickou islámskou propagandu a prováděli nábor lidí do ozbrojených skupin „v oblastech zasažených fenoménem terorizmu“. Státní příslušnost vyhoštěných, kromě tuniského studenta, SRI nesdělila. Ve svém prohlášení pouze uvedla, že všichni byli zaměstnanci „zahraničních obchodních společností“.
- Premiér Ponta na konci dubna oznámil, že přebytek rumunského rozpočtu za první čtvrtletí 2015 činí v přepočtu 30 miliard korun, což vytváří ideální podmínky pro snižování daní. Daň z přidané hodnoty chce vláda snížit v prvním roce z 24 na 20 procent a do roku 2018 na 18 procent. DPH u základních potravin se má snížit dokonce na 9 procent. Pokud jde o daň z příjmů a firemních zisků, Rumunsko v současnosti uplatňuje rovnou daň ve výši 16 procent. Ta by měla klesnout na 14 procent. Snižit se mají rovněž daně z benzínu a alkoholu. Pojistné na sociální zabezpečení se má snížit z 10,5 na 7,5 procenta u zaměstnance a z 15,8 na 13,5 u zaměstnavatele. Zcela se zruší daň z dividend. Kabinet si od škrty slibuje příliv zahraničních investic a omezení daňových úniků. Vláda se také rozhodla zahájit privatizaci letiště v hlavním městě Bukurešti, přístavu v Konstanci a elektrárenské společnosti Hidroelectrica. Mimo to hodlá posílit bezpečnost země zdvojnásobením počtu vojenských stíhaček. Přes všechny škrty v daních si předsevzala udržet letošní hranici pro deficit státního rozpočtu na úrovni 1,7 procenta hrubého domácího produktu. Před rozsáhlými daňovými škrty však varovala Rozpočtová rada – orgán zřízený Zákonem o rozpočtové odpovědnosti. Ta sice snahu vlády zjednodušit daňový zákoník vítá, zároveň však poukazuje na to, že škrty by mohly ohrozit udržitelnost veřejných financí. Podle Rady „není možné skloubit plán na snížení daní s cílem zavést v roce 2019 společnou evropskou měnu euro“. Rozpočtová rada je nezávislým pětičlenným orgánem voleným parlamentem na devět let. Posuzuje návrhy zákonů z hlediska jejich důsledků pro rozpočet a dává doporučení.
- Rumunsko po léta pronásledovala nechvalná pověst jedné z nejzkorumpovanějších zemí Evropské unie. Po prvním červnovém týdnu, kdy se vši silou musel bránit obviněním z korupce úřadující premiér Victor Ponta, se dá říci, že má také silný zvláštní vyšetřovací úřad (Direcția Națională Anticorupție – DNA), který v zemi bojuje proti korupci. Premiér se rozhodl prosadit dvaadvacet dodatků trestního práva, které by zásadně omezily možnosti stíhání korupce i jeho samého. DNA, vedená Laurou

Codruțou Kővesiovou (nar. 1973), dokončila loni 4500 případů, letos pracuje na čtyřech tisících. Mezi vyšetřovanými bylo sedm procent poslanců a kromě premiéra i jeho švagr, tchán a matka. A nezůstává jen u obvinění. Loni rumunské soudy odsoudily za korupci 1150 Rumunů. Bylo mezi nimi 24 starostů, 13 prokurátorů, 7 soudců, 5 poslanců, 2 exministři a expremiér Andrian Năstase. Nevládní organizace Rumunská akademická společnost (Societatea Academică Română – SAR) sestavila podle dat DNA dokonce interaktivní mapu rumunských regionů jednotlivých případů korupce. Je na ní možné sledovat počet a průběh případů, jakož i průměrný počet dní trvání procesu a jeho výsledek. Ve zvláštním sloupci jsou uvedeny případy týkající se zneužití fondů Evropské unie. Asi nepřekvapí, že nejvíce odsouzených v přepočtu na deset tisíc obyvatel (4,71) má hlavní město Bukurešť. A nejméně zkorumpovaná je s podílem 0,09 západoromunská župa Sălaj, chudý hornatý kraj. Ponta, Năstaseho politický žák a dědic v čele postkomunistické sociální demokracie, v pátek 12. června přežil v parlamentu hlasování o nedůvěře. Ale vyšetřovatelé ve své činnosti neustávají, stejně jako prezident Klaus Iohannis, který loni nečekaně porazil Pontu také díky silnému antikorupčnímu tlaku. Ponta čelí obvinění, že jako právník dostal peníze nejasného původu od jiného právníka Dana Sovy. A po vstupu Ponty do politiky dokumenty o těchto příjmech údajně padělali. Sova byl mimochodem dva roky členem Pontova kabinetu, ale loni rezignoval – kvůli jinému obvinění ze zneužití svého postavení ve státní správě. V korupci někteří experti vidí důvod, proč Rumunsko zaostává v hospodářském vývoji. Prezidentka SAR a členka Evropské rady pro mezinárodní vztahy Alina Mungiová-Pippidiová letos v časopise Nature vysvětlovala, že nedostatek inovací a technologického pokroku není jen následkem chudoby, ale právě i korupce. „Věda a výzkum mohou být marginalizovány, protože ti, kdo jsou u moci, se obávají, že talent ohrožuje jejich hlavní cíl: kontrolovat přístup k veřejným a soukromým zdrojům," tvrdí v uvedeném článku.

➤ Třebaže rumunská kinematografie je již několik let na vzestupu, Rumunsko patří mezi státy s nejnižším počtem kin v Evropě. Změnit se to snaží pořadatelé Sedmihradského mezinárodního filmového festivalu, který se letos již počtrnácté konal začátkem měsíce června v Kluži. Letošní ročník nabídl 223 filmů z šedesáti zemí. Hlavním cílem přehlídky je představit široké veřejnosti hodnotnou rumunskou kinematografii a podpořit tak nedocenené rumunské režiséry. „Když jsem se před patnácti lety rozhodl tento festival založit, produkce filmů u nás byla téměř nulová," řekl agentuře Reuters rumunský režisér Tudor Giurgiu. „Já i mí kolegové jsme jezdili po světě a uváděli naše krátké filmy. Vždy jsem litoval, že v Rumunsku nemáme žádný filmový festival, kde bychom mohli jednat s distributory a producenty o plánovaných projektech. Navrhl jsem tedy, abychom si ho vytvořili," dodal Giurgiu. Za nejlepší rumunský film porota označila snímek režiséra Cornelia Porumboia s názvem *Poklad* (Comoara), který zpracovává příběh dvou mužů hledajících ztracený poklad. Snímek získal i cenu Un Certain Talent na květnovém festivalu v Cannes. Největší úspěch v Kluži však slavilo argentinské drama *Požár* (El Incendio) režiséra Juana Schnitmana, které získalo hlavní cenu. Pořadatelé festivalu se mohli navíc radovat z letošního rekordního počtu návštěvníků. Podle serveru Romania Insider filmy v rámci festivalu vidělo až třiasedmdesát tisíc lidí, což je o deset tisíc víc než loni. Divácky nejspěšnější byl brazilský snímek režiséra Stephena Daldryho s názvem *Odpad*, který přišlo zhlédnout přes dva tisíce diváků. V rámci festivalu 8. června 2015 převzal Řád prezidenta republiky za celoživotní dílo český režisér Jiří Menzel, který je v Rumunsku nesmírně populární. Rumunská kinematografie se začala viditelněji rozvíjet zejména po roce 2007, kdy si režisér Cristian Mungiu za kontroverzní drama *Čtyři měsíce, tři týdny a dva dny* odvezl Zlatou palmu z festivalu v Cannes. V té době se navíc Rumunsko stalo oblíbenou lokalitou velkých filmových studií. Rumunští režiséři však stále bojují s nedostatečným počtem kin. V zemi, kde žije přibližně 20 milionů lidí, je kin pouze 78. „Evropský průměr je jedno kino na patnáct až šestnáct tisíc lidí. V Rumunsku však často ani ve větších městech nemají jediné promítací plátno. To je obrovský problém, protože filmy si pak na sebe nikdy nemohou vydělat, a to ani přes velkou propagaci," tvrdí režisér Giurgiu. Situace se však pomalu zlepšuje. Sedmihradský mezinárodní

filmový festival vloni zahájil kampaň, jejímž cílem se shromáždit dostatek zdrojů na záchranu velkých kin. Pětatřicet jich vloni prošlo digitalizací a dalších devět jich jí projde letos.

PŘÍSPĚVKY ČLENŮ ČESKO-RUMUNSKÉ SPOLEČNOSTI K SEMINÁŘI
O 95. VÝROČÍ NAVÁZÁNÍ DIPLOMATICKÝCH STYKŮ MEZI
ČESKOSLOVENSKEM A RUMUNSKEM
(25. 5. 2015 V ČERNÍNSKÉM PALÁCI)

Vážení přítomní,

toto setkání je vhodnou příležitostí připomenout si několik významných jmen a dat.

Předčasně zemřelý rumunský jazykovědec Constantin Dominte upozornil před lety na to, že **Jan Ámos Komenský** se ve svém díle *Opera Didactica Omnia* zmiňuje o rumunštině („lingua valachica“) jako o jednom z jazyků užitečných pro dorozumívání s našimi sousedy. Tato poznámka by prý mohla souviset s Komenského čtyřletým pobytem v Sedmíhradsku (1650-54), kde zřejmě přišel do styku i s tamějšími Rumuny. Dodejme, že krátce předtím dokončil rumunský kronikář Grigore Ureche svůj *Letopis Moldavska*, v němž je první rumunsky psaná zmínka o Češích a české zemi. Když roku 1870 navštívil **Jan Neruda** hlavní město Rumunska, byl okouzlen libozvučností rumunštiny. Ve svém fejetonu *Bukurešť*, který otiskly pražské Národní listy, popsal tehdejší rumunskou společnost bez příkras, ale se zřejmými sympatiemi: „Jsou poprvé spojeni, zcela volni, a poprvé milují plně sami sebe, svou minulost i přítomnost. Rumun je přesvědčen, že co nejdřív dostane i Sedmíhradsko i Bukovinu. Vyčkává klidně těchto ‚lepších dob‘, ale nečeká nečinně“. Politický podtext těchto řádků je jasný: byly napsány tři roky po rakousko-uherském vyrovnání a neúspěchu vyrovnání rakousko-českého!

O čtyři roky později se mladý český filolog **Jan Urban Jarník** pobývajícím jako stipendista na pařížské Sorbonně seznámil prostřednictvím jednoho svého rumunského kolegy s rumunštinou. Sbírkou lidové poezie od Vasile Alecsandriho svým „podivuhodně krásným“ jazykem zapůsobila na Jarníka natolik, že se touto řečí začal zabývat se vši vážností. ✦ Později navázal Jarník jako středoškolský profesor a potom docent vídeňské univerzity přátelské vztahy s tamějšími vysokoškoláky pocházejícími ze všech rumunských zemí. V knihovně jejich spolku „România Jună“ se seznámil také s povídkami Iona Creangy a pohádkami Petre Ispiresca, které rozhodly o tom, že mladý český romanista se bude napříště věnovat především rumunštině. ✦ V létě roku 1876 navštívil Jarník duchovní středisko sedmíhradských Rumunů Blaj a Sibiň, kde se účastnil valné hromady Sedmíhradského sdružení pro písemnictví a osvětu rumunského lidu ASTRA. Tam se spřátelil s řadou profesorů, lékařů, umělců, novinářů, právníků, spisovatelů a kněží. O tři roky později poznal v Bukurešti známého literárního kritika a politika Tita Maioresca a další významné představitele rumunského písemnictví a kulturního života vůbec: Mihaie Eminesca, Vasile Alecsandriho, Iona Lucu Caragiala, Bogdana Petriceicu Hasdeua, Mihaila Kogălniceana a další. Přijal ho král Carol I. Ve svých 31 letech a jako první cizinec byl zvolen dopisujícím členem Rumunské akademie. V Sighișoafe se stal čestným členem sdružení ASTRA. V Brašově hovořil s Andreiem Bârseanem, spoluautorem později vydané a dosud velmi oceňované sbírky rumunských lidových písní. ✦ Roku 1882 byl Jarník jmenován profesorem na katedře romanistiky české Karlovy univerzity, která se jeho zásluhou stala pátou vysokou školou mimo Rumunsko, na níž bylo možné studovat také rumunštinu. Za tři roky nato vyšel v Sibini Jarníkův rumunský překlad Babičky od Boženy Němcové. ✦ V roce 1911 se profesor Jarník účastnil oslav 50. výročí sdružení ASTRA v Blaji, kde poznal velkého přítele Čechů historika Nicolae Iorgu. Téhož roku zastupoval Karlovu univerzitu na oslavě 50. výročí univerzity v Jasech.

Od samého začátku první světové války, tj. od podzimu 1914, začali být do Prahy přiváženi ranění vojáci včetně mnohých Rumunů, většinou prostých venkovanů pocházejících z Banátu, Sedmíhradska a Bukoviny. Profesor Jarník je obětavě navštěvoval a povzbuzoval v jejich rodné řeči. Aby usnadnil dorozumívání mezi nimi a českými zdravotníky, sestavil a vlastním nákladem vydal stručnou konverzační příručku. ✦ V dubnu 1919 se na racionální popud prezidenta T. G. Masaryka vydal spolu se svým synem Hertvíkem do Rumunska na přednáškový zájezd. V Bukurešti ho Rumunská akademie zvolila svým čestným členem, přijal ho král Ferdinand a účastnil se rozhovorů o navázání diplomatických styků mezi Republikou československou a

Královstvím rumunským, jehož 95. výročí si právě připomínáme. Následovaly přednášky v Jasech, v Černovicích, v Blaji a v Sibini. ✦ Je zajímavé, že Jan Urban Jarník hovořil rumunsky i s členy své rodiny! V jednom dopise napsal: „Je cosi, co sám sobě nedovedu vysvětlit: čím to, že mé srdce zahořelo takovou láskou k rumunskému národu a k jazyku, jímž mluví“.

Obětavá péče o raněné rumunské vojáky v Praze sblížila prof. Jarníka s význačným představitelem tehdejší české duchovní elity opatem Strahovského kláštera **Metodem Zavoralem**. Ten zřídil na počátku první světové války lazaret pro raněné vojáky různých národností. Snaha dohovořit se také s Rumuny přivedla dr. Zavorala ke studiu jejich jazyka, který si zakrátko velmi dobře osvojil. Opat spojoval promyšleně péči o tělesné uzdravení raněných se snahou duchovně je povznést a povzbuzovat jejich víru v lepší budoucnost rumunského národa, kterým Němci a Maďaři opovrhovali. ✦ Nezištnou a obětavou pomocí poskytovanou tisícům rumunských vojáků si Metod Zavoral získal hlubokou vděčnost všech Rumunů. Na důkaz úcty ho Rumunská akademie prohlásila roku 1919 svým čestným členem, král Ferdinand ho roku 1921 jmenoval velkodůstojníkem Řádu rumunské koruny. Opatův příjezd do Bukurešti v roce 1928 se stal mimořádnou společenskou událostí. O jeho pobytu denně referoval všechn místní tisk. Dostalo se mu všemožných poct. V Kluži byl jednohlasně zvolen doktorem honoris causa tamější univerzity. Tehdejší československý vyslanec v Bukurešti R. Künzl-Jizerský zhodnotil Zavoralovu návštěvu takto: „Jeho sympatický zjev, vlídné vystupování a znalost rumunského jazyka i písemnictví získaly mu srdce rumunského národa. Dobrému jménu Československa prokázal službu nedocenitelnou.“

Od roku 1915 pobývali v Praze také rumunští příslušníci 2. rakousko-uherského pluku z Brašova a 51. rakousko-uherského pluku z Kluže. Na podnět prozíravého Edvarda Beneše s nimi profesor Jarník a opat Zavoral navázali spojení. Důsledkem jejich častých přátelských setkání s rumunskými důstojníky a vojenskými kaplany bylo to, že 28. října 1918 odmítli rumunští vojáci střilet na Čechy při vyhlášení Československé republiky.

Jarník a Zavoral stáli roku 1919 u zrodu Česko-rumunského spolku. Ten byl v roce 1927 za všestranné podpory rumunského vyslance Nicolae Filodora a významných československých institucí přetvořen v Čs.-rumunský ústav disponující vlastním sídlem a bohatou knihovnou. Jeho prvořadým úkolem bylo rozvíjet styky mezi československými a rumunskými intelektuály a tak přispívat k vzájemnému poznávání obou spřátelených zemí. Mezi členy Čs.-rumunského ústavu patřili například ministerský předseda Milan Hodža, ministr zahraničí Kamil Krofta, ministr národní obrany Fr. Machník, pražský primátor Petr Zenkl, šéf opery Národního divadla Václav Talich, továrník Baťa a jiní. Protože užívání výrazu *československý* bylo za německé okupace zakázáno, Čs.-rumunský ústav musel být přejmenován na Rumunský ústav. Jeho činnost byla postupně omezována a po 23. srpnu 1944 byla úplně zastavena. Po válce roku 1946 na ni navázala Společnost pro kulturní a hospodářské styky s Rumunskem, která byla po pěti letech zrušena. V roce 1969 byla formálně obnovena, ale za tzv. normalizace velmi brzy zanikla. Až 20. února 1991 se mohla ustavit Čs.-rumunská společnost, po vzniku samostatného Česka přejmenovaná na Česko-rumunskou společnost. Vzhledem k tomu, že nemá vlastní prostory a už řadu let nedostává žádné úřední dotace, je nucena omezovat svou činnost na každoroční vydávání dvou čísel Zpravodaje Česko-rumunské společnosti a příležitostná setkání, zvláště ve spolupráci s Rumunským kulturním institutem v Praze.

Na závěr připomeňme, že nadšení průkopníci česko-rumunského přátelství Jarník a Zavoral založili své sympatie k Rumunsku a k Rumunům na zcela nezištném zájmu o ně a na soucitu s nimi. K pozdějšímu rozvoji česko-rumunské vzájemnosti přispívaly stejně obětavě další osobnosti jako **Antonín Křečan, Dobromil Pácalt, Josef Macůrek, Pavel Beneš, J. Š. Kvapil, Rudolf Künzl-Jizerský, Jaroslav Kudrnovský a Marie Kavková**.

O pragmatický rozvoj a upevňování všestranných styků mezi námi a Rumuny se výrazně zasloužil Edvard Beneš. O tom tu bude zmínka v příspěvku profesora Tejchmana.

Dámy a pánové, děkuji Vám za pozornost.

Doc. PhDr. Jiří Felix, CSc.

Československo-rumunské vztahy po Velké válce

Česko(slovensko)-rumunské vztahy mají bohatou tradici. Zatímco v minulých stoletích byly náhodné, v druhé polovině 19. století se především v politické oblasti transformovaly v přímé a trvalé kontakty mezi Čechy a Slováky na straně jedné a Rumuny ze Sedmihradska a Bukoviny na straně druhé. K rozšíření vzájemných kontaktů došlo v letech první světové války, kdy vznikly předpoklady pro vztahy mezi dvěma nezávislými národními státy v poválečných letech.

Prezident T. G. Masaryk jednal s rumunskými politiky o poválečné spolupráci už v říjnu 1917 za svého pobytu v Jasech. Pak jednání pokračovala na mírové konferenci v Paříži za setkání Edvarda Beneše a Štefana Osuského s Ionem Brătianem a Take Ionescem.

V koncepci E. Beneše mělo Rumunsko spolu s Jugoslávií (Královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců) důležitou roli v zamýšlené alianci, která by se mohla postavit diktátorským snahám velmocí Dohody. Ale především měla poskytnout nezbytnou ochranu proti maďarskému revizionizmu, který dával zcela jasně najevo, že se nehodlá smířit s poválečným statusem quo po vzniku nástupnických států právně stvrzeným Trianonskou mírovou smlouvou.

Československé vládní kruhy se rozhodly opřít především o politiky ze Sedmihradska, s nimiž měly dobré vztahy už před válkou. Od 12. prosince 1918 neoficiálně zastupovala československé zájmy v Rumunsku zvláštní mise vedená kapitánem Švecem. Jejím hlavním úkolem bylo zajistit repatriaci československých jednotek z Rumunska a samozřejmě chránit československé občany a jejich majetek. Od ledna 1919 v Bukurešti působil jako zplnomocněný oficiální představitel Československa dr. Veverka. Současně začal v rumunském hlavním městě úřadovat prozatímní československý konzulát, který se zabýval problémy repatriace československých občanů. Do funkce představitele rumunské vlády při vládě československé byl 3. února téhož roku jmenován Isopescu-Grecul (poprvé se objevil na seznamu diplomatů v Praze 7. května 1919 s poznámkou „neoficiálně“). Od února začalo v Bukurešti působit československé obchodní zastoupení a již za měsíc se konalo v Bratislavě první československo-rumunské hospodářské jednání. V létě 1919 byla v Kluži podepsána první československo-rumunská dohoda o železniční dopravě. V květnu 1919 začal v Bukurešti pracovat major Jaroslav Čermák jako „zvláštní zplnomocněnec Československé republiky v Bukurešti“. Jeho činnost však podle zprávy do Prahy z června komplikovalo to, že neměl žádný právně platný dokument od československé vlády, který by vymezoval kompetence jeho mise. Proto major žádal, aby mu byla zaslána akreditace, ve které „bude zdůrazněno, že jde o reprezentaci všeobecnou, nikoli jen vojenskou“.

11. srpna 1919 ministr zahraničních věcí Edvard Beneš informoval svého bukurešťského kolegu o tom, že československá vláda vysílá jako svého zmocněnce Ing. Bohumila Čermáka ve funkci diplomatického agenta s úkolem vytvořit v Bukurešti stálou misi. Tři dny nato Beneš podepsal zmocnění pro Čermáka jako představitele Československé republiky v Rumunsku (oficiálně byl jmenován vyslancem na počátku února 1920). Za právní akt navázání diplomatických styků lze pokládat kladnou odpověď rumunské strany z 1. září 1919, kterou předalo rumunské vyslanectví v Paříži tamním československým představitelům. Bohumil Čermák odevzdal pověřovací listiny při audienci u krále Ferdinanda. Současně představil i vojenského přidělence Jaroslava Čermáka. Od jara 1919 obchodovaly velké československé firmy s Rumunskem na bázi kompenzací. Byly uzavřeny první dohody na úrovni mezistátní, především o dovozu rumunské ropy výměnou za koks a cukr z Československa. První československo-rumunská smlouva o obchodní spolupráci byla podepsána v Bukurešti 23. dubna 1921.

Zatímco v Praze bylo v otázce budoucí československo-rumunsko-jugoslávské aliance jasno, Bukurešť byla zdrženlivá. Ionescu i nadále podmiňoval její vznik tím, aby se k ní připojilo i Řecko a zejména Polsko. Rychlejšímu urovnání vzájemných vztahů bránil i rozdílný názor na delimitaci společné československo-rumunské hranice (v rámci intervence proti Maďarské republice rad obsadila rumunská armáda i část Podkarpatské Rusi, kterou mírová konference přiřkla Československu; v červenci rumunské vojsko zmíněné území opustilo a mohla začít jednání o hranicích. Československo postoupilo Rumunsku osm vesnic v komitátu Maramureš o rozloze 175 kilometrů čtverečních výměnou za tři maďarské vesnice o rozloze 65 kilometrů čtverečních.) Tak byl jediný sporný problém vyřešen. Dne 15. září 1920 předal první rumunský vyslanec Constantin Hiott pověřovací listiny prezidentu Masarykovi. Současně byl v Bukurešti publikován královský

dekret o navázání diplomatických styků mezi Československou republikou a Rumunským královstvím. Československým vyslancem v Bukurešti byl jmenován dr. F. Veverka, zkušený diplomat ze staré rakouské školy (Čermák v listopadu podal demisi, Veverka byl pověřen a oficiálně převzal funkci 6. února 1921).

Dne 23. dubna 1921 byla v Bukurešti podepsána spojenecká smlouva československo-rumunská a začátkem června podobná smlouva mezi Rumunskem a Jugoslávií. 2. července téhož roku byla v Praze podepsána československo-rumunská vojenská konvence, kterou se oba státy zavazovaly poskytnout si vojenskou pomoc „v případě že jedna či druhá smluvní strana se stane obětí nevyprovokovaného maďarského útoku“. Nová československo-rumunská aliance, integrální část Malé dohody, se ukázala být užitečnou v konkrétních krizových situacích, zvláště v krizi vyprovokované revizionistickými státy po podepsání locarnských dohod. Československo-rumunská aliance a Malá dohoda se konsolidovaly a zahájily svou společnou politickou aktivitu zaměřenou na vytvoření nového systému mezinárodní bezpečnosti.

PhDr. Miroslav Tejchman, DrSc.

RUMUNŠTÍ SPISOVATELÉ V ČESKU

Ve dnech 14.-17. května 2015 se v Praze konal 21. ročník knižního veletrhu Svět knihy. Jako obvykle se ho zúčastnilo i několik rumunských spisovatelů. Současnou prózu reprezentoval **Nicolae Rusu** z Moldavska (nar. 1948), známý u nás díky románům *Krysiáda* a *Silvestr na vraku* (vyšly r. 2011 v překladu Jiřího Našince), a dále bukurešťský prozaik **Mihai Duțescu** (nar. 1979), autor románu *Uranus Park*, díky němuž získal Cenu pro nejmladšího romanopisce za rok 2014. Tradičně bohatou rumunskou esejistiku zastupoval **Ciprian Măceșaru** (nar. 1976), který vydal v loňském roce spolu s literárním kritikem Danem C. Mihăilescem sbírku esejů nazvaných *Despre nerăbdarea de a fi răbdător* (O netrpělivosti být trpělivý). Ze současných básníků se knižního veletrhu zúčastnili **Adela Greceanu** (nar. 1975) a **Ștefan Ivas** (nar. 1983). Hosté knižního veletrhu četli v rumunském stánku ukázky ze své tvorby, které pak zazněly v českých překladech Jitky Lukešové, Jiřího Našince a Libuše Valentové. Moderování se ujal literární kritik **Alexandru Matei**, který vzápětí o pražském knižním veletrhu referoval v bukurešťském týdeníku *Observator Cultural*, č. 515, 21-27 mai 2015 („Și cuvintele sînt o capitală. Svet Knihy 2015“). S některými rumunskými účastníky Světa knihy se budeme moci setkat na stránkách internetového časopisu *Iliteratura.cz*.

Zleva: Alexandru Matei, Jitka Lukešová, Ciprian Măceșaru

Romanopisec **Bogdan Suceavă** (nar. 1969, žije v USA, kde přednáší matematiku na univerzitě ve Fullertonu) se zúčastnil loňského knižního veletrhu, na němž bylo uvedeno české vydání jeho úspěšné politické satiry z Bukurešti devadesátých let, *S bubnem na zajíce chodil* (*Venea din timpul diez*, 2004; překlad Jiřího

Našince vydalo nakladatelství Paseka roku 2014). Tento román již znají čtenáři v řadě zemí díky překladu do angličtiny, francouzštiny, maďarštiny a bulharštiny. Suceavă je však mnohostranný autor, schopný zaujmout i dalšími prozaickými díly či básnickou tvorbou. O tom se mohli přesvědčit členové Česko-rumunské společnosti, kteří se s ním setkali 10. června t. r. v rumunském oddělení FFUK, anebo účastníci autorského čtení, které se konalo 11. června v Plzni – hlavním městě evropské kultury. Ukázky ze spisovatelovy románové, povídkové a básnické tvorby pro tuto příležitost přeložili Irina Kolaříková, Jiří Našinec, Klára Našincová a Libuše Valentová.

lv

ČESKÁ REPUBLIKA, ČESTNÝ HOST MEZINÁRODNÍHO KNIŽNÍHO VELETRHU BOOKFEST 2015

Na konci května se opět konal nejprestižnější knižní veletrh v Rumunsku, pořádaný Asociací rumunských nakladatelů. Letos byla jeho čestným hostem Česká republika. Ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR a Velvyslanectvím ČR v Bukurešti proběhla řada doprovodných akcí: diskusí, veřejných čtení a křtů knih. Hosty veletrhu byla pětice významných českých autorů.

V rámci festivalu se představily zejména knihy, které ve spolupráci s Českým centrem vydává nakladatelství Curtea Veche v ediční řadě Cartea Cehă (Česká kniha) nebo cyklus komiksů o česko-rumunských vztazích, vycházející v nakladatelství Jumătatea Plină.

Seznam čestných hostů jubilejního desátého ročníku festivalu zahrnuje tato jména: **Tomáš Zmeškal**, spisovatel ověnčený řadou cen, mimo jiné laureát Ceny Evropské unie za literaturu za rok 2011; spisovatel, dramatik, režisér a scénárista **Roman Ráž**, který svého času zdramatizoval pro Československou televizi novelu D. R. Popesca *Touha*; básnička, prozaička a dramatička **Kateřina Rudčenková**; **Kateřina Tučková**, autorka úspěšného románu *Žitkovské bohyně*, kterého se prodalo na 50 000 výtisků během prvního roku od vydání; **Martin Vopěnka**, jediný český spisovatel, který se ve svých románech inspiroval současným Rumunskem a jeho horskými krajinami.

Stánek České republiky jakožto čestného hosta Mezinárodního knižního veletrhu Bookfest byl umístěn v Pavilonu C4 výstaviště Romexpo. Přibližně dvacítku akcí, organizovaných Českým centrem Bukurešť ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR a dalšími spoluorganizátory a partnery, se konala v prostorách stánku i na hlavní scéně, která je umístěna rovněž v Pavilonu C4.

Lidia Našincová

Zleva: Tomáš Zmeškal, Kateřina Tučková, Martin Vopěnka, Lidia Našincová, Roman Ráž, Luminița Corneanu

PROFESOR JAN ŠABRŠULA (1918 – 2015)

Proslov předsedy Pražského lingvistického kroužku doc. Tomáše Hoskovce na posledním rozloučení s prof. Janem Šabršulou v obřadní síni motolského krematoria dne 20. února 2015

Jan Šabršula, univerzitní profesor, doktor filozofie, doktor věd, žil dlouho: zemřel krátce před svými 97. narozeninami. Narodil se 31. března 1918 v Bojkovicích u Uherského Brodu, dětství a mládí prožil v Třebíči a v Německém – dnes Havlíčkově – Brodě. Po maturitě, složené v červnu 1937, šel dobrovolně na vojnu a rok se připravoval na to, aby mohl bránit svou vlast; nakonec ji po mnichovské dohodě bránit nesměl. Jako demobilizovaný voják se rozhodl pro univerzitní studium a shodou okolností se zapsal v Praze 28. října 1939. Po pohřbu Jana Opletala, kdy německá okupační moc rozhodla uzavřít české vysoké školy, byl při razii na studentských kolejích zatčen i Jan Šabršula, student filozofie, který ještě ani nestačil imatrikulovat. Z koncentračního tábora Sachsenhausen byl spolu s dalšími po roce propuštěn díky úsilí protektorátní vlády Čech a Moravy. Krátce nato však gestapo zatkl jeho otce, středoškolského profesora a významného představitele Sokola; po věznění v Kolíně a v Terezíně zahynul Jan Šabršula starší v únoru 1942 v Osvětimi. Osobní odboj jeho syna – vojáka, jenž nemohl bojovat, a studenta, jenž nesměl studovat – se projevil v tom, jak usiloval o své vzdělání: složil další maturitu, tentokrát odbornou ekonomickou, a následně získal v učitelském ústavu aprobaci pro výuku na základních školách. V květnu 1945 se nakonec uplatnil i jako voják, když v Německém Brodě v československé uniformě přijal hlášení od oddílu ustupující německé armády a hned nato vyjednával s velením armády rumunské, jež se podílela na osvobození Vysočiny.

Po osvobození Československa se Jan Šabršula mohl konečně vrátit na pražskou univerzitu, kde vykonal akademický slib v září 1946, poté co využil nabídky francouzské vlády na roční stipendium v Grenoblu, odkud přijel se dvěma univerzitními diplomy. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy složil státní zkoušku z francouzštiny a filozofie a nastoupil na své první učitelské místo jako profesor gymnázia. Dále působil jako lektor cizích jazyků na Vysoké škole ekonomické a na katedrách cizích jazyků Univerzity Karlovy a Akademie múzických umění. Na romanistiku Filozofické fakulty UK, s níž je především spojován, nastoupil v akademickém roce 1957/1958. Zde se dále vzdělával u Josefa Dvořáka a Maxmiliána Křepinského. O intenzitě jeho studia a práce svědčí rychlý odborný postup: v roce 1959 se stal kandidátem věd, v roce 1961 docentem, v roce 1964 doktorem věd a v roce 1966 je jmenován profesorem. Na pražské romanistice strávil Jan Šabršula čtvrt století; prožil zde oblevu šedesátých let, jež mu přinesla nové zahraniční kontakty, i zamrzlost normalizace, která ho v mnohém omezila a mj. ho zamlčela jako hlavního autora akademického *Velkého francouzsko-českého slovníku*. Při dovršení 65 let ho vedení fakulty nekompromisně propustilo do penze.

Při pádu starého režimu v listopadu 1989 bylo profesoru Šabršulovi 71 let. Plný nezdolné energie se podílel v roce 1990 na obnově činnosti Pražského lingvistického kroužku. Ke spolupráci ho vyzvala nově zřízená Ostravská univerzita, kam pravidelně dojížděl přednášet francouzskou a románskou jazykovědu počínaje rokem 1992. V pokročilém věku se dočkal i vysokého ocenění: v roce 2000 ho prezident Francouzské republiky jmenoval rytířem Řádu čestné legie.

Jan Šabršula patřil ke druhé generaci žáků Pražského lingvistického kroužku, generaci, jíž 17. listopad 1939 zatarasil cestu k bezprostřednímu poznání a přímému uvedení do strukturalismu, jehož se dostalo generaci první. Po válce vyvstaly nové překážky, zprvu ideologické, záhy opět politické. Nadějný student nakonec nepřišel ke strukturalismu přes pražské ohnisko, nýbrž oklikou přes Francii, a to především přes Grenoble, kde ho jako první zasvětil Antonin Duraffour. V dalších letech strukturalista Šabršula čerpal i z důležitých zdrojů mimostrukturalistických, zejména z historické lexikologie (Walter von Wartburg), a zároveň se opíral o filologická shrnutí strukturalismu (Émile Benveniste, Eugeniu Coșeriu). Nejen ve své generaci, ale vůbec v dějinách recepce a rekonceptualizace Pražského lingvistického kroužku tak Jan Šabršula představuje jedinečnou aktualizaci pražského funkčního strukturalismu ze strany diskrétnějších, o to však plodnějších proudů strukturalismu francouzského i širě romanistického. Jeho odborná bibliografie je vskutku úctyhodná: obsahuje přes 400 položek.

Pane profesore, budete nám chybět lidsky i vědecky. Vědecky jako vzor přísného soudce, který ovšem vždy ví, na podkladě čeho soudí; lidsky jako vzor tvořivé nezdolnosti za všech překážek života. Jménem všech přítomných Vám děkuji za příklad, který jste nám dal. Teď už záleží jen na nás, jak s ním naložíme.

(Redakčně kráceno.)

*

Romanista Jan Šabršula se během celé své odborné dráhy živě zajímal o rumunštinu a Rumunsko. Naučil se rumunsky, jezdil do Rumunska na letní školy a jazykové kurzy. Znalost rumunštiny a rumunské lingvistiky uplatnil ve vysokoškolských učebnicích zaměřených na srovnávací studium románských jazyků. Rumunštináři, kteří studovali na FFUK v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech, s vděčností vzpomínají na jeho podnětné přednášky. Profesor Šabršula vstoupil do Československo-rumunské společnosti hned při jejím obnovení dne 20. 2. 1991. Až do posledních let pravidelně docházel na setkání Společnosti, ať se týkala rumunského jazyka, literatury či kultury. Krátce po svých 90. narozeninách se zúčastnil mezinárodního kolokvia české rumunistiky „Ipostaze ale identității românești – Podoby rumunské identity“ (Praha 2008) s referátem na téma *Divergențe și convergențe la apariția și în evoluția limbii române* (Divergence a konvergence při vzniku a vývoji rumunského jazyka). Na dalších setkáních nám bude srdečný a optimismem sršící pan profesor chybět, zůstává však v našich myslích jako světlá vzpomínka a inspirující příklad.

Dumnezeu să vă odihnească în pace, stimate domnule profesor!

Libuše Valentová, jednatelka výboru Česko-rumunské společnosti

NOVÝ RUMUNSKO-ČESKÝ SLOVNÍK

V Bukurešti vyšlo nedávno 3., upravené vydání Rumunsko-českého slovníku (**Dicționar român-ceh**) od rumunské bohemistky Ancy Iriny Ionescove, jejíž publikační činnost je neuvěřitelně rozsáhlá. Tato nová lexikografická práce obsahuje přibližně 40 000 heslových slov z nejrůznějších jazykových oblastí a řadu dalších užitečných informací. Vzhledem k složitosti českého i rumunského tvarosloví je třeba si položit metodologickou otázku, komu je tento dvojjazyčný slovník určen především. Pro rumunské uživatele je uvádění různých mluvnických tvarů rumunských slov nadbytečné, pro Čechy užitečné, ale pro dosti častou supletivnost (zvukovou nepodobnost různých tvarů téhož slova) nedostatečné: běžný český uživatel nefilolog si stěží uvědomí, že například tvary **mine**, **îmi**, **mi** má hledat pod heslem **eu** *já*, tvary **e**, **ești**, **fiți**, **eram**, **fiind**, **îi** pod heslem **a fi** *být*, tvar **o** pod heslem **ea**, **văi** pod heslem **vale**. Obdobná otázka platí v ještě vyšší míře pro uživatele rumunského: jak má uhodnout, že například význam slov **jdu**, **șel** má hledat pod heslem **a merge** *jít*? Jak má poznat, že význam slov **nás**, **nám** najde pod heslem **noi** *my*? Naopak uvádění vidových dvojic u českých sloves je pro něho jistě velmi prospěšné.

Výběr hesláře každého dvojjazyčného slovníku je do určité míry subjektivní. Nemělo by ale chybět například heslo **lui** *jeho*, v zeměpisných názvech pak **Boemia** *Čechy*. **Cehia** znamená pouze *Česko*, nikoliv také *Čechy*!

Nástin české mluvnicе by, podle našeho názoru, patřil spíše do slovníku česko-rumunského.

Smyslem tohoto našeho velmi letného posouzení je upozornit členy Česko-rumunské společnosti na novou zásluhou publikaci týkající se česko-rumunských styků.

Doc. PhDr. Jiří Felix, CSc.

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

V prvním pololetí roku 2015 oslavili významné životní jubileum tyto naši členové:

paní Anda-Louise BOGZA

pan akad. malíř Teodor BUZU

pan Ing. Božetěch DAVID

pan Ing. Josef HEJDA

paní Mgr. Jarmila HORÁKOVÁ, Ph.D.

paní Mgr. Naděžda MARKVARTOVÁ

pan PhDr. Jiří NAŠINEC

pan Ing. Jaromír PLÍŠEK

paní Věra PŘÍHODOVÁ

paní Anna TLUSTOŠOVÁ

paní akad. sochařka Jitka TRČKOVÁ

pan PhDr. Zdeněk VALÁŠEK, CSc.

pan Ing. arch. Antonín VYHLÍDAL

Všem jubilantům přejeme do dalších let pevné zdraví a hodně důvodů ke spokojenosti v osobním i profesním životě.

Výbor Česko-rumunské společnosti

Zpravodaj Česko-rumunské společnosti vychází za finanční podpory členské základny. Příspěvky do *Zpravodaje* můžete zasílat na adresu: Česko-rumunská společnost, Ústav románských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1 nebo jnasinec@ff.cuni.cz.